INSTITUTET FÖR
HÄLSA OCH VÄLFÄRD

HANDLEDNING

Välbefinnande genom generellt inriktat arbete – elevhälsogruppen inom den grundläggande utbildningen

Marke Hietanen-Peltola
Kristiina Laitinen
Eva Autio
Riia Palmqvist

11 | 2018

Handledning 11/2018

Välbefinnande genom generellt inriktat arbete – elevhälsogruppen inom den grundläggande utbildningen

Marke Hietanen-Peltola, Kristiina Laitinen, Eva Autio och Riia Palmqvist

INSTITUTET FÖR
HÄLSA OCH VÄLFÄRD

© Författarna och Institutet för hälsa och välfärd

Omslagsbild: Kuvatoimisto Rodeo

Layout: Taittotalo PrintOne

ISBN 978-952-343-206-2 (nätpublikation)
ISSN 2323-4172 (nätpublikation)
http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-206-2

Till läsaren

Elevhälsan främjar elevernas och de studerandes välbefinnande i skolorna och på läroanstalterna på ett övergripande sätt. Elevhälsan är i första hand förebyggande och generellt inriktad. Med detta avses en verksamhetskultur som ansvarar för elevernas och hela skolans välbefinnande samt för en sund och trygg miljö. Den generellt inriktade elevhälsans möjligheter att främja välbefinnandet bland barn och unga har ännu inte utnyttjats till fullo.

Den här handboken har tagits fram som stöd för elevhälsogrupperna inom den grundläggande utbildningen och för att göra deras verksamhet mer enhetlig. Elevhälsogrupperna har nämligen en viktig roll då de ansvarar för den samlade elevhälsan i skolan. Handboken är ett resultat av arbetet i utvecklingshelheten ”Småbarnspedagogiken, skolan och läroanstalten som stöd för välbefinnandet bland barn och unga” inom Programmet för utveckling av barn- och familjetjänster (LAPE).

Institutet för hälsa och välfärd (THL) och Utbildningsstyrelsen har utarbetat handboken tillsammans. Inför arbetet skapades ett sektorsövergripande nätverk med representanter från olika delar av landet och från Finlands Föräldraförbund. Medlemmarna i nätverket träffades fyra gånger under våren 2018 för att diskutera innehållet i handboken, ett ämne åt gången. Nätverksdagarna var interaktiva och medlemmarnas engagemang fick även oss författare av handboken att skynda på vårt arbete. Vi vill rikta ett innerligt tack till alla medlemmar i nätverket för deras värdefulla tankar om utformningen av handbokens innehåll och för kommentarerna till manusutkasten.

Helsingfors den 19 juni 2018

Marke Hietanen-Peltola, överläkare, THL

Eva Autio, specialplanerare, THL

Kristiina Laitinen, undervisningsråd, Utbildningsstyrelsen

Riia Palmqvist, undervisningsråd, Utbildningsstyrelsen

Nätverkets medlemmar:

Anne-Marie Haavisto	socionom högre YH, projektplanerare, Päijät-Häme välfärdssamkommun
Tuija Harakka	ledande skolpsykolog, Vanda stad/finskspråkiga grundläggande utbildningen
Sanna Imeläinen	serviceförman, skol- och studerandehälsovården, Eksote
Anu Japisson	studiehandledare, Helsingfors stad
Hannele Järvi	planerare, skolhälsovården, Tammerfors stad
Terttu Kattelus	skolhälsovårdare, Helsingfors stad
Päivi Kilpinen-Loisa	biträdande överläkare, Päijät-Häme välfärdssamkommun
Eija Kinnunen	servicechef för elevhälsan, Lahtis stad
Merja Koivisto	handledande lärare, Valteri center för lärande och kompetens, Jyväskylä
Helena Kuronen	kurator, Vanda stad
Asta Lassila	lektor, yrkeshögskolan Metropolia, Helsingfors
Tuija Louhiniitty	hälsovårdare, Päijät-Häme välfärdssamkommun
Tiina Luomanen	tjänstebiträdande rektor, koordinator för specialundervisningen, Sibbo kommun
Aila Marjamaa	utvecklingschef, serviceområdet för bildning och välfärd, S:t Michels stad
Tuija Metso	specialist, Finlands Föräldrarförbund
Tarja Mäkelä	rektor inom den grundläggande utbildningen, Lestijärvi
Maarit Mäkilä	ansvarig skolhälsovårdsläkare, välfärdssektorn, Åbo stad
Timo Niinisalo	rektor för samskolan, Kumo stad
Sari Penttinen	biträdande rektor, Helsingfors stad
Rauno Perttula	ansvarig kurator på andra stadiet, Karleby stad
Pirjo Piiroinen	chef för särskilt stöd, Kouvola stad
Anne Salmela	ledande skolpsykolog, Sibbo kommun
Ari Suhonen	ansvarig skolkurator, Birkala kommun
Tiina Tenho	specialklasslärare, projektplanerare, Björneborg stad
Sari Välimaa	rektor, Pemar stad
Minna Wikgren	skolpsykolog, elev- och studerandevården, Jyväskylä stad

Innehåll

Till läsaren 3

1. Bakgrund till och syfte med handboken 7

2. Den funktionella helheten inom elevhälsan 10

3. Hur elevhälsan leds i kommunen 12

4. Elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet i elevhälsan 14

5. Verksamhetsmodell för elevhälsogruppen 16
   - 5.1 Hur elevhälsogruppen leds och sammansätts 17
     - 5.1.1 Ledningen av elevhälsogruppen 17
     - 5.1.2 Elevhälsogruppens sammansättning 18
   - 5.2 Elevhälsogruppens möten och arbetssätt 20
   - 5.3 Elevhälsogruppens uppgifter 22
     - 5.3.1 Koordineringen av den samlade elevhälsan 22
     - 5.3.2 Det generellt inriktade elevhälsoarbetet 23
     - 5.3.3 Uppgifter som rör den individuellt inriktade elevhälsan 24
     - 5.3.4 Reaktionen på akuta risker för välbefinnandet 25
     - 5.3.5 Koordineringen med skolans övriga arbete med välbefinnande 25
     - 5.3.6 Samarbetet med skolans externa aktörer 26
   - 5.4 Planeringen av elevhälsoarbetet 28
     - 5.4.1 Sammanställningen av informationsunderlaget 28
     - 5.4.2 Skolans elevhälsoplan 30
     - 5.4.3 Den årliga planeringen av arbetet 31
   - 5.5 Att informera om elevhälsan 33
     - 5.5.1 Vad ska man informera om? 33
     - 5.5.2 Hur och när ska man informera? 34
   - 5.6 Utvärdering och utveckling 35
     - 5.6.1 Utvärderingen av elevhälsogruppens arbete 36
     - 5.6.2 Utvärderingen av det generellt inriktade elevhälsoarbetet 37
     - 5.6.3 Utvärderingen av det individuellt inriktade elevhälsoarbetet 39

Källor: 41

1. Bakgrund till och syfte med handboken

Lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) trädde i kraft i augusti 2014. I den föreskrivs det om den rätt till elevhälsa som gäller för eleverna inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt för de studerande i gymnasiet och inom yrkesutbildningen. Lagen innehåller också bestämmelser om hur elevhälsan ska ordnas.

Syftet med lagen är att

- främja elevernas och de studerandes hälsa, välbefinnande, förmåga att lära sig och delaktighet
- förebygga problem
- säkerställa tidigt stöd för dem som behöver det
- främja välbefinnandet i skolan, läroanstalten och studiemiljön, en sund, trygg och tillgänglig skola, läroanstalt och studiemiljö, gemensam verksamhet samt samarbete mellan hemmet och skolan respektive läroanstalten
- säkerställa jämlik tillgång till och kvalitet på de elevhälsotjänster som eleverna och de studerande behöver
- stärka genomförandet och ledningen av elevhälsoarbetet som en funktionell helhet och som sektorsövergripande samarbete.

(Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013; RP 67/2013)

Målet med Programmet för utveckling av barn- och familjetjänster (LAPE), som är ett av spetsprojekten för Juha Sipiläs regering, är att tjänsterna i högre grad ska utgå från barnens och familjernas behov, vara mer förebyggande och ge bättre resultat. Barnets bästa och stöd i föräldraskapet står i fokus i reformen. Programmet syftar till att förbättra välbefinnandet bland barn, unga och deras familjer liksom att öka deras egna resurser och delaktighet. Basservicen stärks och tyngdpunkten flyttas till förebyggande tjänster och tidigt stöd.

Målet med LAPE-programmets utvecklingshelhet Småbarnspedagogiken, skolan och läroanstalten som stöd för välbefinnandet bland barn och unga, är att säkerställa att miljöerna och gemenskaperna i barnens och de ungas vardag främjar deras välbefinnande. Detta gör man bland annat genom att utveckla det generellt inriktade elevhälsoarbetet och arbetet för välbefinnande inom småbarnspedagogiken. Ett centralt mål är göra barn, unga och föräldrar mer delaktiga och skapa en verksamhetskultur som främjar gemenskap. En konkret åtgärd består av att utarbeta nationella handböcker som stöd för elevhälsogruppernas arbete på olika skolstadier.

Skolorna och läroanstalterna har infört nya rutiner i sitt dagliga arbete i enlighet med lagen om elev- och studerandevård. Utformningen av goda arbetsmetoder och lagenlig praxis inom elevhälsan är dock inte helt färdig och det finns inga etablerade arbetssätt. Det är stor variation i hur skolorna och läroanstalterna genomför det generellt och individuellt inriktade elevhälsoarbetet. Elevhälsogrupperna kan arbeta på olika sätt rentav inom samma kommun.

I en enkät som genomfördes hösten 2017 uppgav över hälften av skolorna inom den grundläggande utbildningen att man i elevhälsogruppen utöver generellt inriktade frågor också behandlade enskilda elevers behov av stöd från elevhälsan och hur stödet skulle ordnas (Wiss m.fl. 2018). Detta strider mot elevhälsogruppens lagstadgade uppgifter och bestämmelserna om hur den individuellt inriktade elevhälsan ska ordnas.

Det finns skillnader i elevhälsogruppernas sammansättningar. Det sektorsövergripande samarbetet mellan undervisningen, socialvården och hälso- och sjukvården fungerar bra i elevhälsogrupperna, men det är fortfarande sällsynt att elever och vårdnadshavare finns representerade i dem. Grupperna sammanträder med varierande frekvens, och en del så sällan att det i praktiken är omöjligt att sköta gruppens lagstadgade uppgifter.

Enligt regeringspropositionen om social- och hälsovårdsreformen ska ansvaret för att ordna elevhälsotjänsterna inom den grundläggande utbildningen i framtiden fördelas mellan kommunen och landskapet. Det är viktigt att verksamheten bevaras som en helhet och i det arbetet har även skolornas elevhälsogrupper en viktig roll.

Syftet med denna nationella handbok är att hjälpa elevhälsogrupperna i skolorna inom den grundläggande utbildningen att arbeta målinriktat när de planerar, genomför och utvärderar elevhälsan. I handboken förtydligas gruppens roll inom den samlade elevhälsan. Syftet är också att se till att den generellt inriktade elevhälsan håller en jämn kvalitet i hela landet, dock med hänsyn till de individuella behoven i olika områden och skolor. Handboken kan vara till hjälp vid introduktionen av aktörerna inom elevhälsan och andra parter som ingår i elevhälsogruppen, till exempel vårdnadshavare och samarbetsparter.

Ett av målen med publikationen är att göra elever och vårdnadshavare mer delaktiga i elevhälsan och i synnerhet i den generellt inriktade elevhälsan. Arbetssättet som beskrivs i handboken kan användas för att skapa och stärka en verksamhetskultur som främjar skolornas delaktighet.

I första kapitlet i handboken beskrivs bakgrunden till och syftet med handboken. I det andra kapitlet berättar vi kort om den samlade elevhälsan, särskilt för de läsare som inte är bekanta med elevhälsan. Det tredje kapitlet handlar om ledningen av elevhälsan och i det fjärde kapitlet beskrivs elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet i elevhälsan. En modell för arbetet i elevhälsogruppen beskrivs i kapitel fem. Kapitlet är innehållsmässigt indelat i gruppens sammansättning, arbetssätt, uppgifter, arbetsplanering, information samt utvärdering och utveckling.

Handboken innehåller allmänna anvisningar om gruppens arbete. Handboken innehåller också några exempel på välbeprövade former för arbete som används i skolorna som hjälp för att planera det lokala elevhälsoarbetet.

I handboken används begreppen *elevhälsa*, *elevhälsotjänster* och *elevhälsogrupp* i enlighet med lagen om elev- och studerandevård. Eftersom handboken är avsedd endast för dem som arbetar inom den grundläggande utbildningen, används uttrycket *skola* för att motsvara termen läroanstalt i lagen och uttrycket *elev* för att motsvara termen studerande i lagen.

2. Den funktionella helheten inom elevhälsan

Elevhälsan är basservice som skolorna erbjuder barn, unga och familjer. Elevhälsoarbetet består av daglig omsorg samt klientarbete som utförs tillsammans med eleverna och deras familjer.

Syftet med elevhälsan är att främja välbefinnandet bland eleverna och i hela skolsamfundet och lärmiljön, samarbetet med vårdnadshavarna och elevernas delaktighet. Samtidigt säkerställs tidigt stöd för dem som behöver det. Tyngdpunkten inom elevhälsoarbetet har flyttats från individuellt till generellt inriktat arbete.

Figur 1. Den samlade elevhälsan inom den grundläggande utbildningen.

Den generellt inriktade elevhälsan främjar elevernas lärande och välbefinnande samt god växelverkan och delaktighet inom skolan. Den generellt inriktade elevhälsan stödjer hela skolan och är den främsta arbetsformen för elevhälsan.

Inom det generellt inriktade arbetet utvecklas och främjas en sund, tillgänglig och trygg skolmiljö samt välbefinnandet i hela skolsamfundet. I arbetet ingår också att ansvara för skolans funktionsförmåga vid problem och kriser. Den generellt inriktade elevhälsan består av systematiskt och målinriktat arbete i skolvardagen.

Insatserna inom den generellt inriktade elevhälsan genomförs av alla aktörer inom elevhälsan. Det generellt inriktade elevhälsoarbetet inriktas ofta på alla medlemmar i skolsamfundet, men det kan också inriktas på vissa årskurser eller grupper, till exempel den inledande eller avslutande fasen i skolan eller ett gemensamt problem.

Arbetsron främjas av att man stödjer samspelet mellan eleverna, stärker deras färdigheter att hantera känslor och sociala färdigheter och ser till att det råder en god stämning i grupperna. Att använda aktiverande metoder som främjar kreativitet i undervisningen samt att ordna skolarbetet med framförhållning så att det inte skapar stress stärker välbefinnandet i skolan.

> Alla som arbetar med eleverna i skolan samt de myndigheter och anställda som ansvarar för elevhälsotjänsterna ska i sina uppgifter främja elevernas välbefinnande och välbefinnandet inom skolan samt samarbetet mellan hemmen och skolan.
>
> Skolans personal bär det främsta ansvaret för välbefinnandet inom skolan.
>
> (Lagen om elev- och studerandevård, 4 §)

Den individuellt inriktade elevhälsan omfattar tjänster som tillhandahålls en enskild elev av skolhälsovårdare, skolläkare, kurator och psykolog samt individuellt inriktade insatser som genomförs av en sektorsövergripande expertgrupp. Expertgruppen tillsätts från fall till fall utifrån situationen och behovet.

Den individuellt inriktade elevhälsan kan även stödja vårdnadshavarna i deras fostringsarbete. Det individuellt inriktade insatserna är förebyggande men även korrigerande. Målet är att följa upp och främja elevens övergripande utveckling, hälsa, välbefinnande och lärande.

För att utreda behovet av stöd hos barn, unga och familjer och ordna stödet från elevhälsan krävs ofta samarbete mellan aktörerna inom elevhälsan. Den individuellt inriktade elevhälsan är alltid frivillig för eleven och familjen, och de professionella deltar i arbetet med elevens eller vårdnadshavarens samtycke. Beroende på elevens ålder och utvecklingsnivå beaktar man elevens åsikter i frågor som rör henne eller honom. Utgångspunkten och målet för arbetet är att tillgodose barnets bästa och trygga välbefinnandet och lärandet. De professionella som deltar i elevhälsan arbetar i skolan dels med uppgifter i enlighet med lagen om elev- och studerandehälsovård, dels med uppgifter som rör stöd för lärande och skolgång i enlighet med lagen om grundläggande utbildning.

3. Hur elevhälsan leds i kommunen

Genom förutseende ledning som bygger på aktuell information om elevernas lärande, hälsa och välbefinnande samt om elevhälsan och skolan som verksamhetsmiljö säkerställer man att elevhälsoarbetet genomförs lagenligt och att elevernas rättsskydd uppfylls. Det sektorsövergripande samarbetet och ledningen av elevhälsan som en helhet skapar förutsättningar för att stödet till eleverna ges vid rätt tidpunkt och är jämlikt samt att elevhälsan utgår från barnens och de ungas behov.

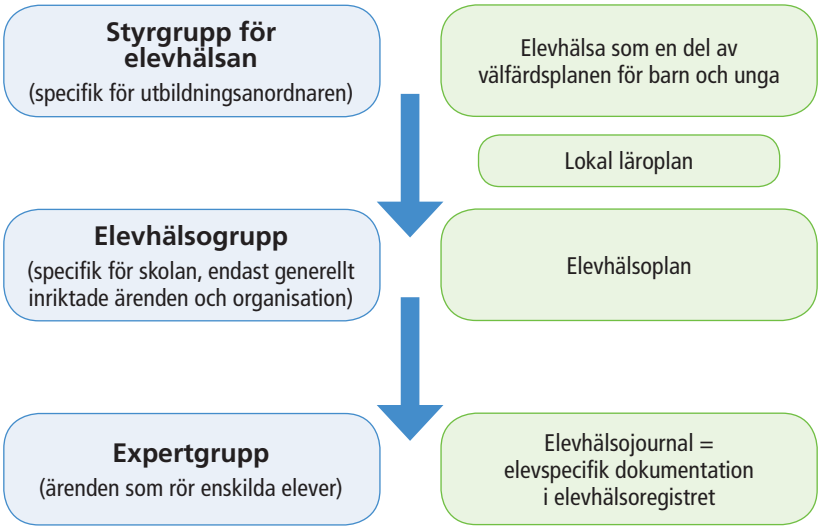

Figur 2. Strukturerna och planerna för ledningen av elevhälsan inom den grundläggande utbildningen.

En **styrgrupp för elevhälsan** ansvarar för den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av den sektorsövergripande elevhälsan på utbildningsanordnarnivå. Styrgruppen drar upp riktlinjer för gemensamma mål för verksamheten inom elevhälsoarbetet och hjälper till att uppfylla dem och att skapa enhetliga arbetssätt. Därtill planerar, utvecklar och utvärderar styrgruppen elevhälsan i kommunen och styr arbetet i de enskilda skolornas elevhälsogrupper.

I kommunens styrgrupp för elevhälsan deltar de sektorer och yrkesgrupper som berörs av elevhälsan samt representanter för utbildningsanordnarens andra skolor i regionen. Det är också bra om styrgruppen består av representanter för elever, vårdnadshavare och samarbetsparter (t.ex. ungdoms- och idrottsväsendet, den specialiserade sjukvården, barnskyddet, församlingarna, polisen och organisationer).

I kommunen utarbetas flera planer som rör elevhälsan:

- Med hjälp av *välfärdsplanen för barn och unga* styr, leder och utvecklar man servicen för barn, unga och familjer och arbetet med välbefinnande i kommunen.
- I *läroplanen* som godkänts av utbildningsanordnaren beskrivs de lokala målen och arbetssätten inom elevhälsan. Där fastställs sambandet mellan läroplanerna och välfärdsplanen för barn och unga och principerna för hur skolorna utarbetar, verkställer och följer upp sina elevhälsoplaner.
- Elevhälsoarbetet i skolan styrs av *skolans elevhälsoplan*. Planen ska utarbetas och uppdateras i samverkan med skolans personal, eleverna och vårdnadshavarna. Därför är det naturligt att den utarbetas i skolans elevhälsogrupp. Utbildningsstyrelsen föreskriver i grunderna för läroplanen hur elevhälsoplanen ska utarbetas.

Utbildningsanordnaren svarar tillsammans med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet i den kommun där skolan är belägen för **egenkontroll av den samlade elevhälsan**. Enligt lagen ska utbildningsanordnaren systematiskt utvärdera och offentliggöra de viktigaste utvärderingsresultaten. Regelbundna nationella och lokala datainsamlingar (kapitel 5.4.1) ger information som stödjer egenkontrollen.

4. Elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet i elevhälsan

Delaktighet avser den upplevelse som uppstår när en människa ingår i en gemenskap. I skolan framkommer delaktigheten i respekt, jämlikhet och tillit mellan dess medlemmar – även elever och föräldrar. Den skapar möjligheter att verka i och att påverka och utveckla skolan tillsammans. När elever och föräldrar får vara med och utveckla verksamheten i skolan förbinder de sig till skolans mål och får en starkare anknytning till skolan.

Barnens rätt att delta i alla frågor som gäller dem själva är skyddad i lagstiftningen. Den nationella lagstiftningen bygger på FN:s internationella konvention om barnets rättigheter. Även i elevhälsoarbetet beaktas att barnets bästa ska komma i första hand.

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 utgör ramen för elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet samt för samarbetet mellan hemmet och skolan. Skolarbetet bygger på att eleverna är delaktiga och blir hörda. Vårdnadshavarnas delaktighet och möjlighet att delta i skolarbetet och dess utveckling är en central del av skolans verksamhetskultur. Även inom elevhälsan betonas elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet. Man vill att de ska vara med och förbättra välbefinnandet i skolan och utveckla de generellt inriktade arbetssätten.

Genom delaktiga föräldrar och samarbete mellan hemmet och skolan kan man öka elevens, klassens och hela skolans välbefinnande och trygghet avsevärt. Föräldraföreningar, föräldradirektioner och föräldrateam i klasserna ger föräldrarna möjlighet att vara med och skapa ett socialt skyddsnät av omsorg och uppmärksamhet kring barnen och de unga. Föräldraverksamheten i skolorna bör inriktas på att stärka välbefinnandet och gemenskapen och föräldrarna bör få delta aktivt i utvecklingen av den generellt inriktade elevhälsan.

Eleverna och föräldrarna är ordinarie medlemmar i skolans elevhälsogrupp och deltar i planeringen, genomförandet, utvecklingen och utvärderingen av elevhälsan. Genom samarbete med elevkåren och elever i olika årskurser ser man till att elevernas perspektiv uppmärksammas. Samtidigt engageras elevkåren och eleverna att genom sin verksamhet stödja den generellt inriktade elevhälsan och dess mål. Föräldrarnas delaktighet i den generellt inriktade elevhälsan innebär arbetssätt och strukturer som garanterar föräldrarna ständig delaktighet i elevhälsogruppen och möjlighet att föra fram egna erfarenheter och utvecklingsförslag. Föräldraverksamheten integreras i den generellt inriktade elevhälsan. När man skapar strukturer för delaktighet och utformar arbetssätt för den generellt inriktade elevhälsan, beaktar man även åsikterna och behoven hos elever som behöver särskilt stöd och som har olika språkliga och kulturella bakgrunder samt åsikterna och behoven hos föräldrarna till dessa elever.

Skolans elevhälsoplan uppdateras av elevhälsogruppen. I planen beskrivs elevernas och föräldrarnas delaktighet i elevhälsan och samarbetet mellan hemmet och skolan. Man väljer fokusområden för elevhälsan som även eleverna och föräldrarna kan vara med och stödja. Man bör söka nya tillvägagångssätt för att öka trivseln i skolan och pröva ut dessa tillsammans med eleverna och föräldrarna.

5. Verksamhetsmodell för elevhälsogruppen

I varje skola finns det en elevhälsogrupp, som är den centrala strukturen och aktören i skolans arbete för välbefinnande. Gruppen är sektorsövergripande, dvs. den består av undervisningspersonal och representanter för skolhälsovården samt psykolog- och kuratorstjänsterna. Eftersom gruppens centrala uppgift är att främja gemenskapen på skolan ska även elever och vårdnadshavare ingå i gruppen. Tack vare att gruppen är sektorsövergripande bidrar medlemmarna med olika perspektiv och nödvändiga kunskaper till arbetet och skapar en arena för olika aktörers delaktighet och samarbete.

Följande handlingar reglerar, styr och ger anvisningar om elevhälsogruppens arbete:

- Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013
- Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädäntö – soveltamisohje, Kuntainfo 13a/2015, SHM (Ny anvisning till stöd för tillämpning av lagstiftningen om elev- och studerandevård)
- Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014, kapitel 8, Utbildningsstyrelsen
- Hälso- och sjukvårdslagen 1326/2010
- Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011)
- Monialainen opiskeluhuolto ja sen johtaminen, Perälä m.fl., THL opas 36/2015 (Den sektorsövergripande elevhälsan och dess ledning)

Elevhälsogruppens arbete är generellt inriktat och förebyggande. Föremålet för arbetet kan vara en grupp, en klass eller hela skolan. Gruppen behandlar ärenden på en allmän och generell nivå. Gruppen behandlar aldrig ärenden som gäller en enskild elev. Gruppens lagstadgade uppgift består av generellt inriktat arbete för välbefinnande och uppgiften kan inte ändras ens med samtycke från en elev eller dennes vårdnadshavare.

5.1 Hur elevhälsogruppen leds och sammansätts

Elevhälsa är en gemensam uppgift som kräver ledning och att alla aktörer i skolan engagerar sig i arbetet. Ett bra ledarskap stärker skolan som en social gemenskap, där varje medlem uppskattas och där man värnar om det generellt inriktade arbetssättet.

5.1.1 Ledningen av elevhälsogruppen

En central del av arbetet med att leda skolan handlar om att uppfylla läroplanens mål för undervisningen, fostran och elevhälsan. Ledarskapet är ett verktyg för att nå målen. Rektorn ansvarar för att elevhälsan i skolan genomförs enligt lagen och ser till att utbildningsanordnarens mål och bestämmelser följs. Rektorn har därmed helhetsansvaret för välbefinnandet och tryggheten i skolan.

> Skolans elevhälsogrupp leds av en representant som utsetts av utbildningsanordnaren.
>
> (Lagen om elev- och studerandevård, 14 §)

Vanligtvis leder rektorn skolans elevhälsogrupp. Vid behov kan till exempel den biträdande rektorn utses till uppgiften. Det är viktigt att personen som utses att leda gruppen har de befogenheter som uppgiften kräver.

Rektorn beslutar om arbets- och ansvarsfördelningen för det generellt inriktade arbetet både i elevhälsogruppen och i skolans verksamhet som helhet. För att skapa en verksamhetskultur som upprätthåller välbefinnandet krävs delaktighet och genuint engagemang. Rektorn ser till att personal, elever och vårdnadshavare är delaktiga i gruppens verksamhet och att elevhälsans samarbetsparter deltar i gruppens arbete enligt behov. Rektorn ansvarar också för elevhälsogruppens målinriktade arbete (bl.a. att gruppen sammanträder tillräckligt frekvent) och att de olika aktörernas arbetsbeskrivningar är tydliga i det generellt inriktade arbetet.

5.1.2 Elevhälsogruppens sammansättning

Alla medlemmar i elevhälsogruppen bidrar med sin expertis till gruppen och hela skolan. I elevhälsogruppen uppskattas och nyttjas alla personers kompetens i såväl skolans generellt inriktade arbete som i gruppens interna arbete och arbetsfördelning.

> I övrigt beslutar utbildningsanordnaren i samråd med dem som tillhandahåller elevhälsotjänsterna närmare om elevhälsogruppernas sammansättning, uppgifter och arbetssätt.
>
> Elevhälsogrupperna kan vid behov höra experter.
>
> (Lagen om elev- och studerandevård, 14 §)

Beslut om elevhälsogruppens sammansättning, uppgifter och arbetssätt fattas lokalt. Rektorn leder gruppen och gruppens övriga sammansättning baseras på ett gemensamt beslut av utbildningsanordnaren och de parter som ansvarar för elevhälsotjänsterna. Att gruppens sammansättning är varaktig gör det möjligt att arbeta långsiktigt och att nå mål som sträcker sig över flera läsår. Efter övervägande och utifrån de ämnen som behandlas kan man låta externa samarbetsparter delta i arbetet och höra sakkunniga.

Elevhälsogruppens medlemmar och deras roller

Elever och vårdnadshavare:

- *Eleverna* är självskrivna medlemmar i elevhälsogruppen. De bidrar med värdefull kunskap till elevhälsogruppen eftersom deras upplevelser skiljer sig från de vuxnas. Ett tillräckligt antal elever ska kallas till gruppen. Deras medlemskap i gruppen kan även vara representativt, varvid elevkåren utser sina representanter till elevhälsogruppen. Om elevhälsogruppen behandlar det allmänna välbefinnandet i en enskild klass, är det naturligt att man utser representanter inom klassen till gruppens möte. Deltagandet i elevhälsogruppens möte ger eleverna möjlighet att påverka och lära sig.
- Det är viktigt att *vårdnadshavarna* är med och ökar trivseln i skolan. Vårdnadshavarnas kunskaper och erfarenheter bör tas tillvara i skolan. De följer barnens skolgång ur hemmets perspektiv och upptäcker sådant som man inte nödvändigtvis ser i skolan. Vårdnadshavarna känner dessutom till barnens levnadsmiljö och dess utmaningar, vilka reflekteras i skolan.

  Representanter för vårdnadshavarna kan bjudas in till exempel med en öppen kallelse till alla vårdnadshavare. Vårdnadshavarnas delaktighet i gruppen kan även vara representativ och genomföras via skolans föräldraförening eller motsvarande. Om elevhälsogruppen behandlar det allmänna välbefinnandet i en enskild klass, kan gruppen kompletteras med vårdnadshavare till elever i den aktuella klassen.

Professionella som deltar i elevhälsoarbetet:

- *Rektorn*, den biträdande rektorn eller någon annan arbetstagare i skolan som utsetts av utbildningsanordnaren leder elevhälsogruppen i skolan och är gruppens ordförande. Rektorns uppgifter har beskrivits tidigare.
- *Läraren* (inklusive speciallärarен och elevhandledaren) ansvarar för välbefinnandet och tryggheten i sin klass eller grupp som en del av undervisningsarbetet. Läraren följer elevernas lärande och välbefinnande samt observerar gruppens arbete och hur det förändras. Läraren är en viktig aktör när det gäller att identifiera behov av stöd i ett tidigt skede och att erbjuda stöd.
- *Kuratorn* är expert inom det sociala området och på socialt samspel. Kuratorn främjar välbefinnandet i skolan genom att stärka elevernas sociala färdigheter, förutsättningarna att anknyta till skolan och samarbetet mellan skolan och hemmet.
- *Psykologen* är expert på barns och ungas psykiska välbefinnande och på inlärningspsykologi. I skolvardagen och planeringen av arbetet för välbefinnande behövs psykologens kunskaper om barns och ungas utveckling, känsloliv, faktorer som skyddar deras psykiska hälsa och deras samspel.
- *Hälsovårdaren* är sakkunnig på främjande av hälsa samt barns och ungas tillväxt och utveckling. Genom de årliga hälsoundersökningarna och mötena med föräldrarna får hälsovårdaren en uppfattning om välbefinnandet hos eleverna och klasserna. Hälsovårdaren ger elevhälsogruppen sammanfattningar av de omfattande hälsogranskningarna och informerar gruppen om observationer från granskningarna.
- *Skolläkaren* är medicinsk expert på barns och ungas fysiska och psykiska tillväxt och utveckling samt deras problem. Skolläkaren träffar alla elever i årskurserna 1, 5 och 8 och deras föräldrar i de omfattande hälsogranskningarna. Läkaren granskar skolan och lärmiljön med tanke på den psykiska och fysiska hälsan, tryggheten och olika risker.

Skolans övriga personal och externa samarbetsparter:
Utöver elevhälsogruppens ordinarie medlemmar kan andra sakkunniga kallas till gruppens möten vid behov.

Övrig personal som arbetar i skolan, till exempel skolungdomsarbetaren, skolgångsbiträdet (även morgon- och eftermiddagsverksamhet), skolvärden eller vaktmästaren, städaren eller en representant för kökspersonalen, kan delta i gruppens arbete. Till exempel känner skolvärden till aspekter som rör den fysiska lärmiljön eller arbetsron i skolan, vilka är viktiga att beakta i det generellt inriktade arbetet.

Skolans externa samarbetsparter har värdefulla åsikter och olika typer av information om välbefinnandet bland barn och unga i regionen. Genom att delta i den generellt inriktade elevhälsan och elevhälsogruppens möte får samarbetsparterna dessutom inblick i skolans verksamhet. Samtidigt får de olika aktörerna möjlighet att bekanta sig med varandra och berätta om sitt arbete, sin organisation och sin verksamhetskultur.

Figur 3. Exempel på elevhälsogruppens sammansättning (K. Laitinen, 2014).

God praxis

- Man ordnar planerings- och utvärderingsdagar med en större grupp än normalt och besöker klasserna för att diskutera med eleverna.
- Man kan ordna ”öppna elevhälsodagar” för elever, vårdnadshavare och samarbetsparter eller ”utfrågningar” av elevhälsogruppen eller rektorn, då vårdnadshavare och andra samarbetsparter kan komma och diskutera aktuella företeelser och generellt inriktade frågor.

5.2 Elevhälsogruppens möten och arbetssätt

Elevhälsogruppen föreskrivs flera uppgifter (se kapitel 5.3). Uppgifterna förutsätter att gruppen sammanträder regelbundet och tillräckligt ofta. Även målen för elevhälsoarbetet och skolans storlek påverkar mötesfrekvensen.

Gruppen måste avsätta tid för att utveckla och utvärdera sina arbetssätt. Elevhälsogruppens gemensamma planerings- och utvecklingsdagar samt gemensamma utbildningar gynnar gruppbildningen och stärker elevhälsan i skolan.

Mötespraxisen ska stödja det sektorsövergripande arbetet. I början av läsåret fattar man beslut om hela terminens eller läsårets tidpunkter för elevhälsogruppens möten, planeringsdagar och eventuella andra gemensamma evenemang. Även skolans personal, eleverna och vårdnadshavarna informeras om mötestiderna. I början av läsåret kommer man överens om gruppens interna arbetsfördelning.

I skolans elevhälsoplan ska tillvägagångssätt och praxis i skolans elevvårdsgrupp och andra sektorsövergripande grupper i skolan som lämpar sig för uppgiften beskrivas.

Ändring av grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2017

Alla elever och vårdnadshavare, all skolpersonal och alla arbetstagare som utför elevhälsotjänster ska ges möjlighet att framföra ärenden för behandling i gruppen. Gruppen bestämmer tillvägagångssättet för denna process och informerar om det.

Inför elevhälsogruppens möten upprättas en agenda, som i förväg skickas ut till alla gruppens medlemmar. De ärenden som behandlas i gruppen dokumenteras på i förväg avtalat sätt. En färdig elektronisk anteckningsmall som strukturerar ärendena har visat sig fungera väl i många skolor. Dokumentationen av ärenden stärker dessutom elevernas och elevhälsoaktörernas rättsskydd, till exempel om man måste återgå till ärenden långt senare. Elevhälsogruppens mötesanteckningar kan sparas relativt fritt, eftersom de inte innehåller sekretessbelagd information eller uppgifter om enskilda elever. De lättillgängliga anteckningarna används för att informera om gruppens arbete. För att säkerställa att informationen når ut presenteras de ärenden som elevhälsogruppen behandlat på personalmöten, elevkårens styrelsemöten och föräldraföreningens möten. Om gruppen har behandlat situationen i en enskild klass är klassens elever och deras vårdnadshavare förmodligen också intresserade av vad gruppen har diskuterat.

God praxis

- Elevhälsogruppen kan på en allmän nivå diskutera till exempel stämningen, arbetsron eller förekomsten av mobbning i grupper och klasser och i skolan, så att enskilda elever inte kan identifieras.
    - Klassläraren eller klassföreståndaren bör förbereda sig på att redogöra för välbefinnandet i klassen.
    - Om det förekommer trakasserier eller mobbning i en klass diskuterar elevhälsogruppen situationen och kommer överens om arbetsfördelningen och uppföljningen.
- Gruppmedlemmarna delar med sig av information om god praxis de har iakttagit i andra skolor och som har förbättrat trivseln, välbefinnandet eller tryggheten.
- Mötet kan hålls i klassen, vars situation man behandlar på mötet.
- Gruppens planeringsdagar kan hållas utanför skolan.

5.3 Elevhälsogruppens uppgifter

Styrgruppen för elevhälsan leder skolornas elevhälsoarbete (se kapitel 3). *Skolans elevhälsogrupp* planerar, genomför och utvärderar elevhälsan enligt styrgruppens riktlinjer. Detta innebär att gruppen koordinerar den samlade elevhälsan i skolan och kommer överens om förfaringssätt och praxis för samarbete även när det gäller den individuellt inriktade elevhälsan. Gruppens viktigaste uppgift är dock att planera och genomföra den generellt inriktade elevhälsan. Detta innebär att gruppen ska garantera en sund och trygg skolmiljö, främja välbefinnandet i skolan och utveckla och genomföra verksamhet som främjar välbefinnandet och lärandet.

> Elevhälsogruppen ansvarar för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av elevhälsan i skolan.
>
> (Lagen om elev- och studerandevård, 14 §)

5.3.1 Koordineringen av den samlade elevhälsan

Elevhälsan utgör en omfattande helhet i skolan som kräver planering och samordning mellan olika aktörer.

Koordineringen innefattar till exempel följande uppgifter:

- Säkerställa elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet i elevhälsoarbetets olika verksamheter (se kapitel 4).
- Sammanställa informationsunderlaget som behövs för att planera och utvärdera elevhälsan. Koordinera datainsamlingarna samt ansvara för hur resultaten behandlas och används (se kapitel 5.4.1).
- Utarbeta och uppdatera skolans elevhälsoplan (se kapitel 5.4.2).
- Planera årliga tidtabeller för elevhälsoarbetet (se kapitel 5.4.2).
- Informera om elevhälsan (se kapitel 5.5).
- Koordinera utvärderingen och utvecklingen av elevhälsoarbetet (se kapitel 5.6).
- Informera styrgruppen för elevhälsan om situationen inom elevhälsan och välbefinnandet i skolan.
- Koordinera, planera, utvärdera och utveckla elevhälsogruppens eget arbete (se kapitel 5.1 och 5.6).

5.3.2 Det generellt inriktade elevhälsoarbetet

Det generellt inriktade elevhälsoarbetet är systematiskt och bygger på information om elevernas och personalens situation samt situationen i lärmiljön och skolan. Man behöver våga pröva ut nya former av generellt inriktad verksamhet tillsammans med eleverna.

Elevhälsogruppens uppgifter inom den generellt inriktade elevhälsan är till exempel följande:

- Fastställa mål för det generellt inriktade arbetet
  - Komma överens om arbetssätten för det förebyggande arbetet (inkl. säkerhet)
  - Bereda och uppdatera skriftliga planer
  - Informera om arbetssätt och planer
- Främja elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet
  - Se kapitel 4
  - Skapa strukturer och arbetssätt som stödjer delaktighet
  - Främja och följa upp kamratstödet
- Främja samspel och socialt välbefinnande
  - Stödja en positiv gruppdynamik
  - Stärka förmågan att interagera och att hantera känslor
  - Främja arbetsro
  - Rutiner för att förhindra och ingripa i mobbning, trakasserier och våld
- Praxis för att främja hälsa (inkl. psykisk hälsa)
  - Främja goda hälsovanor (kost, motion, vila, drogfrihet)
  - Stärka mentala färdigheter
  - Identifiera styrkor och stödja resurser
  - Identifiera oro i ett tidigt skede och främja färdigheter att ta ärenden till tals
- Främja en sund och trygg skolmiljö samt välbefinnande i skolan och granska dessa
  - Se över tillgängligheten
  - Koordinera granskningar och andra uppgifter
  - Ansvara för skolans funktionsförmåga vid problem och kriser
- Följa upp och bedöma det allmänna välbefinnandet
  - Bedöma välbefinnandet i klasserna och planera och genomföra nödvändiga stödåtgärder/interventioner
  - Bedöma välbefinnandet i skolan och planera och genomföra nödvändiga stödåtgärder/interventioner
- Koordinera olika aktörers generellt inriktade arbete och komma överens om praxis för samarbete (se senare i detta kapitel)

God praxis för de generellt inriktade uppgifterna

- Låt eleverna hitta på aktiviteter som ökar sammanhållningen i klasserna och genomför dessa under särskilda dagar tillsammans med eleverna
- Temadagar och evenemang kring hälsofrämjande levnadsvanor
- Tänk igenom aspekter i anslutning till välbefinnande i fråga om skolbespisningen eller intervallerna mellan raster och lektioner
- Kamratstöd (vänelever, fadderelever, Verso kamratmedling, rastansvariga, föräldraförening etc.)
- Gruppverksamhet (KiVa Skola, Friends-programmet, Art-grupper, familjeklubbar osv.)

5.3.3 Uppgifter som rör den individuellt inriktade elevhälsan

Elevhälsogruppen har uppgifter som rör koordineringen av den individuellt inriktade elevhälsan. I gruppen behandlas dock inte elevhälsorelaterade eller pedagogiska ärenden som handlar om en enskild elev.

> Ärenden som gäller utredning av behovet av stöd och hur elevhälsotjänster ska ordnas för en enskild elev behandlas av en sektorsövergripande expertgrupp som tillsätts från fall till fall.
>
> (Lagen om elev- och studerandevård, 14 §)

Elevhälsogruppens uppgifter som rör den individuellt inriktade elevhälsan är till exempel följande:

- Styra den sektorsövergripande expertgruppens arbete och informera om det i skolan
- Komma överens om praxis för samarbete för elevhälsotjänsterna och informera om dem i skolan
- Följa upp och säkerställa att elevhälsotjänsterna är tillgängliga och utgår från klientens behov (se kapitel 5.4.1)
- Komma överens om regional praxis för samarbete och/eller informera dem som deltar i elevhälsan om praxisen och vårdkedjorna (se senare i detta kapitel)

God praxis för det individuellt inriktade arbetet

Skolorna har utarbetat skriftliga modeller för verksamhet för

- den sektorsövergripande expertgruppens arbetssätt, t.ex. sammansättningen av gruppen, samtycken och dokumentation
- bedömningen av elevens självständiga klientförhållande (ålder, utvecklingsnivå och barnets bästa)
- konsultationer inom elevhälsan.

5.3.4 Reaktionen på akuta risker för välbefinnandet

I skolorna följer man upp aktuella fenomen genom att lyssna på barnen och de unga. Ibland kan det uppstå situationer där en elevs eller elevgrupps beteende, oroväckande hälsovanor eller symtom påverkar övriga elever och ökar risken för att även deras välbefinnande försämras. En elev som väcker oro ska hänvisas till elevhälsotjänsterna och elevhälsogruppen ska diskutera vilket stöd de övriga eleverna behöver.

I en akut oroväckande situation kan elevhälsogruppen behöva träffas utöver de överenskomna mötestiderna. Generellt inriktade interventioner ska planeras och genomföras för den målgrupp som är i behov av dem, till exempel en klass.

Välbefinnandet eller tryggheten i skolan kan också äventyras av hur vuxna i skolan eller personer utanför skolan handlar eller beter sig. Sådana situationer ska man förbereda sig på i förväg till exempel genom att komma överens om skolans rutiner i krissituationer eller att personalen ska omfattas av företagshälsovårdens anvisningar.

5.3.5 Koordineringen med skolans övriga arbete med välbefinnande

Elevhälsogruppen ska i sitt arbete uppmärksamma skolans övriga strukturer som främjar det gemensamma välbefinnandet och ger information om trivseln i skolan. Till exempel är skolans ledningsgrupp, olika team, arbets- och utvecklingsgrupperna, elevkårens styrelse och föräldraföreningsverksamheten viktiga för skolans arbete med välbefinnande.

Figur 4. Skolans interna samarbetsnätverk inom elevhälsa (K. Laitinen, 2018)

En viktig uppgift för elevhälsogruppen är att koordinera de olika aktörernas arbete för välbefinnande och anpassa helheten efter skolans behov. Det är viktigt att man fastställer de olika aktörernas uppgifter, ansvarsområden och samarbeten för att undvika överlappande arbete och säkerställa att alla nödvändiga delområden av det generellt inriktade arbetet uppmärksammas. Skolans storlek och särdrag påverkar vilka strukturer för stöd av ledningen och välbefinnandet som behövs i skolan.

5.3.6 Samarbetet med skolans externa aktörer

Elevhälsogruppen koordinerar det praktiska genomförandet av samarbetet med skolans externa aktörer. När skolårets elevhälsa planeras diskuterar man lämpliga samarbetsparter och samarbetet med dem. Ibland tar samarbetsparterna initiativet och föreslår själva lämpliga arbetssätt. Elevhälsogruppen ser till att verksamheten inom elevhälsan utgör en sammanhängande helhet som motsvarar skolans behov. Viktiga samarbetsparter i det generellt inriktade arbetet är bland andra kommunens idrottsväsende och ungdomsväsende, församlingarna, aktörer inom tredje sektorn och yrkeshögskolorna.

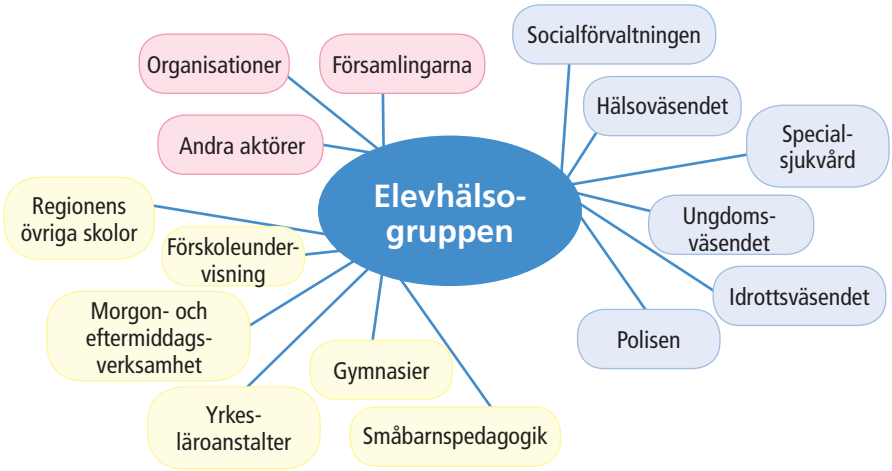

Figur 5. Skolans externa samarbetsnätverk inom elevhälsa (K. Laitinen, 2018)

Det är elevhälsogruppens uppgift att se till alla som arbetar inom elevhälsan känner till samarbetsparterna och vet hur de ska gå tillväga till exempel när de gör en barnskyddsanmälan eller kontaktar polisen. Samarbetet inom den individuellt inriktade elevhälsan avtalas med de olika vårdaktörerna. Vid övergångsskeden, till exempel när en elev övergår från förskolan till skolan eller byter stadium i skolan, säkerställer man att stödet till eleven fortsätter utan avbrott.

Elevhälsogruppen utvecklar aktivt praxis för samarbete med parter utanför skolan. Genom samarbetet säkerställer man att social- och hälsovårdstjänsterna utanför skolan kan använda sig av det sektorsövergripande arbetet som redan har utförts inom elevhälsan för att utreda och stödja elevens ärenden. Efter behov kan man även avtala om samarbete med föreningar och organisationer som tillhandahåller särskilt stöd och specialkompetens. Tillsammans med aktörer inom den tredje sektorn kan man stödja till exempel välbefinnandet hos elever med funktionsnedsättning och invandrarbakgrund.

5.4 Planeringen av elevhälsoarbetet

Arbetet med att främja välbefinnandet är långsiktigt och innefattar planering av flera processer som fortskrider parallellt. Vissa av elevhälsans uppgifter är tidsmässigt förlagda till en bestämd del av läsåret och återkommer regelbundet, andra är oförutsebara och kräver att man reagerar snabbt.

Elevhälsoarbetet inriktas på behoven i respektive skola. Genom systematisk datainsamling som upprepas med regelbundna intervaller får man information om välbefinnandet i skolan och bland eleverna. På basis av informationen fastställs elevhälsans fokusområden per läsår eller på längre sikt. Kommunens styrgrupp för elevhälsan kan besluta om utvecklingsområden för elevhälsoarbetet som är gemensamma för alla skolor.

5.4.1 Sammanställningen av informationsunderlaget

Informationen kommer från nationella, lokala och skolspecifika *datainsamlingar*, olika former av *klientåterkoppling* och olika *klientdatasystem* för elevhälsotjänsterna. Även information som lämnas direkt av elever och vårdnadshavare och personalens iakttagelser är viktiga. För att uppgifterna från de olika källorna ska kunna användas i planeringen av elevhälsan krävs ofta att uppgifterna sammanställs (figur 6).

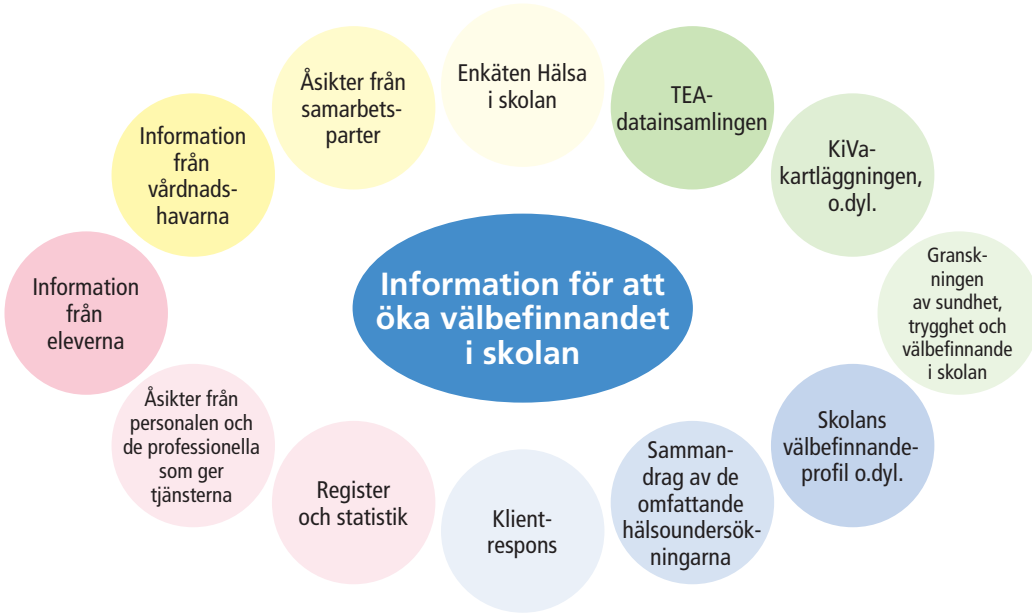

Figur 6. Informationsunderlag för planering av elevhälsoarbetet (K. Laitinen, 2017).

Elevhälsans nationella, lokala och skolspecifika datainsamlingar

Elevhälsogruppen koordinerar skolans deltagande i nationella och lokala datainsamlingar och avtalar om skolans övriga datainsamlingar. I många kommuner har man utarbetat enkäter för elever och vårdnadshavare som kompletterar informationsunderlaget. Datainsamlingarna genomförs under olika tidpunkter och skrivs in i årsklockan (se kapitel 5.4.3).

Exempel på de vanligaste informationskällorna:

Enkäten Hälsa i skolan ger uppföljningsinformation om barns och ungas välbefinnande, hälsa, skolgång och studier, delaktighet och tillgång till stöd. Informationen samlas in vartannat år från eleverna i årskurs 8 och 9 inom den grundläggande utbildningen och från första och andra årets studerande vid gymnasierna och yrkesläroanstalterna. Eleverna i årskurs 4 och 5 inom den grundläggande utbildningen och deras vårdnadshavare har besvarat enkäten sedan 2017. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely

Utöver de skolspecifika resultaten får skolorna tillgång till en sammanfattning av resultaten med de mest centrala indikatorerna för elevhälsan. Totalt 45 indikatorer från olika skolstadier har valts ut till sammanfattningen. Resultaten av enkäten finns tillgängliga på nationell och regional nivå (regionförvaltningsområde, landskap och kommun). De skolspecifika resultaten kan jämföras till exempel med resultaten för hela kommunen eller landet. https://thl.fi/documents/605877/3421780/Kouluterveyskysely_2017_opiskeluhuollon_indikaattorit/b96a20b9-f194-49f6-9e9a-9fe711a6c73b

TEAviisari är ett referensdatasystem för den hälsofrämjande verksamheten. Materialet Främjande av välbefinnande och hälsa i den grundläggande utbildningen beskriver arbetet för att främja välbefinnande, hälsa och en gemensam verksamhetskultur i skolorna. Materialet bygger på en datainsamling som Institutet för hälsa och välfärd och Utbildningsstyrelsen genomför tillsammans vartannat år, turvis inom den grundläggande utbildningen och på andra stadiet (gymnasium och yrkesutbildning) Datainsamlingsformuläret skickas till rektorerna och enkäten ska besvaras tillsammans med elevhälsogruppen. Resultaten publiceras som ett sammandrag i webbtjänsten TEAviisari. Med hjälp av informationen kan skolorna, kommunerna och regionerna planera, utveckla och utvärdera sin verksamhet i förhållande till varandra och hela landet. http://www.teaviisari.fi/perusopetus

En granskning av om studiemiljön är sund och trygg och om välbefinnandet i skolan är lagstadgad och genomförs vart tredje år. Utifrån de iakttagelser som görs vid granskningen beslutar man om nödvändiga åtgärder, ansvariga parter och uppföljning. Elevhälsogruppen deltar i alla skeden av inspektionen. Gruppen behandlar resultaten från inspektionen och sätter upp resultatrelaterade utvecklingsmål. Elevhälsogruppen ansvarar särskilt för de fortsatta inspektionsåtgärderna som rör skolans välbefinnande, vid behov i samarbete med företagshälsovården och arbetarskyddet. Anvisningar för granskningen på finska: http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-505-9

Sammanfattningar av de omfattande hälsogranskningarna ger information om elevernas välbefinnande samt om situationen och eventuella behov av extra stöd i

klassen och skolan. Informationen från hälsoundersökningarna kan sammanfattas per klass, årskurs eller skola. Enskilda elever ska inte kunna identifieras i presentationen av materialet. Elevhälsogruppen beslutar om hur sammanfattningarna ska göras.

Även under andra besök till skolhälsovården framkommer ofta sådant som rör hela skolan (t.ex. hur belastande skolarbetet är, relationerna till kamraterna och lärarna, erfarenheter av mobbning, olovlig frånvaro, olycksfall) Även information som sådan uppföljning ger kan användas i planeringen av elevhälsan.

God praxis för att sammanställa information om välbefinnandet i skolan

- Kartläggningarna inom programmet KiVa Skola®, http://www.kivakoulu.fi
- Skolans välbefinnandeprofil, https://koulunhyvinvointiprofiili.fi/
- Enkäten Mitä kuuluu, Lahtis, https://peda.net/lahti/oppilashuolto/kja
- Systemet för mätning av fysisk funktionsförmåga, MOVE, https://www.edu.fi/move
- Användning av resultaten från Enkäten Hälsa i skolan i skolans och läroanstaltens vardag, Lisa Salonen, Åbo, https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/flexi_2018_.pdf

Patient- och klientdataregister och statistik

Kvantitativa och kvalitativa statistiska uppgifter samlas i social- och hälsovårdens och skolans datasystem. Statistiken kan inte kopplas till enskilda klienter/patienter/elever och den kan användas i planeringen av elevhälsan.

Psykologernas och skolhälsovårdens patientdatasystem, kuratorernas klientdatasystem och statistiken om deras arbete kan ge information om antalet besök och klienter, orsakerna till besök och tidsfristerna för att få tillgång till tjänster. Skolornas datasystem ger statistiska uppgifter om bland annat antalet elever, stödet för lärande och skolgång samt frånvaron.

5.4.2 Skolans elevhälsoplan

Enligt bestämmelserna ska varje skola ha en elevhälsoplan som styr elevhälsoarbetet i skolan. Planen ska utarbetas och uppdateras i samverkan med skolans personal, eleverna och vårdnadshavarna. Därför är det naturligt att den utarbetas i elevhälsogruppen. Planen ska omfatta arbetssätten, aktörerna och de konkreta målen. Elevhälsoplanen uppdateras vid behov, i de flesta skolor en gång per år. I den beskrivs elevhälsogruppens uppgifter och arbetssätt.

Skolans elevhälsoplan ska beskriva

1. en uppskattning av det totala behovet av elevhälsa och de elevhälsotjänster som är tillgängliga
2. skolans åtgärder för att främja den generellt inriktade elevhälsan och tillhandahålla de stödinsatser som behövs
3. hur samarbete ordnas med eleverna och deras familjer samt med dem som arbetar i skolan och andra aktörer som bidrar till elevernas välbefinnande
4. en plan för hur eleverna ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier
5. åtgärder för att genomföra och följa upp elevhälsoplanen.

(Lagen om elev- och studerandevård, 13 §)

5.4.3 Den årliga planeringen av arbetet

Som stöd för planeringen av läsåret kan man utarbeta till exempel en årsklocka för elevhälsan. Där antecknar man läsårets uppgifter, tidtabell och aktuella ärenden som behöver uppdateras. Årsklockan kopplar uppgifterna för elevhälsogruppen och dess medlemmar till den övriga verksamheten i skolan.

Tabell 1. Exempel på elevhälsogruppens årsklocka (sammanställd genom grupparbete i nätverket under beredningen av handboken)

Höstterminen

Augusti	September	Oktober	November	December
Planering av elevhälsan – uppdatera skolans elevhälsoplan enligt styrgruppens anvisningar och resultaten av utvärderingsenkäten – fastställa elevhälsans fokusområden och mål – besluta om mötesförfaranden och tidtabeller – utarbeta en informationsplan för elevhälsan – avtala om datainsamlingar – planeringsdag (t.ex. med skolans ledningsgrupp och andra samarbetsparter) **Introduktion av nya arbetstagare** **Behandling av resultaten från Kiva Skola-enkäten** **Säkerställande av elevkåren och föräldraverksamheten** **Elevhälsopersonalen deltar i föräldrakvällar och personalmöten** – elevhälsoplanen presenteras	**Nuläget för sundheten, tryggheten och välbefinnandet i skolan** – följa upp de fortsatta åtgärder i den senaste inspektionen – uppdatera planerna som rör trygghet och välbefinnande **Hemmets och skolans dag** **Insamlingarna av data om välbefinnandet inleds** – omfattande hälsogranskningar – Enkäter för välbefinnandeprofil	**Datainsamlingarna fortsätter**	**Möte mellan elevhälsogruppen och samarbetsparter** **Behandling av resultaten från enkäten Hälsa i skolan och välbefinnandeprofilen enligt plan**	**Behandling av sammanfattningar av de omfattande hälsoundersökningarna** **Behandling av Move-resultaten**
Fortlöpande: **Samarbete med olika aktörer** **Klassmöten (sociogram)**				

Vårterminen

Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni
Etapputvärdering av höstterminens verksamhet tillsammans med samarbetsparter Komma överens om uppgifter som rör skolans inskrivning, gemensamma antagning och samarbete i övergångsskeden		**Planera mottagandet av eleverna som börjar i klass 1 och 7 och fördela detta arbete**	**Möte mellan elevhälsogruppen och samarbetsparter** **Styrgruppens riktlinjer för nästa läsårs fokusområden** **Enkäten Hälsa i skolan**	**Utvärdering av elevhälsans och elevhälsogruppens verksamhet** – fördela arbetet med utvärderingsenkäterna **Planering av nästa läsår** – fastställa fokusområden – besluta om tidpunkterna för planeringsdagen och andra möten	**De som arbetar med elevhälsotjänsterna utvärderar sin egen verksamhet** – statistik om klientförhållandena, besöksorsakerna, tillgången till tjänster osv.
Fortlöpande: **Samarbete med olika aktörer** **Klassmöten (sociogram)**					

5.5 Att informera om elevhälsan

Skolans elevhälsogrupp ansvarar för att informera om elevhälsan som en del av informationen om hela skolan. Gruppen koordinerar informationsarbetet, planerar dess struktur, form och tillvägagångssätt och bestämmer tidtabellerna för informationen och vem som ansvarar för den.

> Utbildningsanordnaren svarar för att eleverna och deras vårdnadshavare får information om sådan elevhälsa som skolan och dess elever har tillgång till.
> (Lagen om elev- och studerandevård, 11 §)

Aktuell och tillräcklig information är en förutsättning för att stödet från elevhälsan ska vara tillgängligt och för att elever, vårdnadshavare, de som arbetar inom elevhälsan och andra samarbetsparter ska kunna vara delaktiga.

5.5.1 Vad ska man informera om?

För elever och vårdnadshavare är begreppet elevhälsa och elevhälsoarbetet i praktiken främmande. Det är viktigt att man berättar för dem och för samarbetsparter på vilket sätt skolan bryr sig om välbefinnandet och hälsan i skolan och bland enskilda elever.

Följande kan tas upp i informationen:

- Arbetssätten inom elevhälsan i kommunen
  - T.ex. hur man ingriper i frånvaro
- Den generellt inriktade elevhälsan och delaktighet
  - Innehållet i skolans generellt inriktade elevhälsa samt elevernas, vårdnadshavarnas, personalens och intressegruppernas delaktighet
- Elevhälsotjänsterna
  - Information om rätten till elevhälsotjänster och hur man uppsöker dem
  - Information om de olika yrkespersonernas uppgifter och nåbarhet (t.ex. kontaktuppgifter)
  - Utgångspunkterna för det individuellt inriktade arbetet: frivillighet, samtycke och sekretess
- Elevhälsogruppens verksamhet
  - Gruppens sammansättning, mötestider, uppgifter och arbetssätt
  - Information om möjligheten att ta upp ärenden till diskussion i elevhälsogruppen och tillvägagångssätten för denna möjlighet
- Granskningarna av en sund och trygg skolmiljö samt välbefinnandet i skolan
  - Medlemmarna i skolan, vårdnadshavarna och samarbetsparterna informeras om inspektionen och resultaten av den

- Aktuella företeelser som hotar välbefinnandet
  - T.ex. epidemier, ökad användning av alkohol och droger, mobbning
- Kriser, hot och farliga situationer I skolan görs en särskild överenskommelse om hur man informerar om ovannämnda situationer, med beaktande av ansvarsfördelningen mellan olika aktörer, t.ex. ledningen för utbildningsväsendet, polisen eller räddningsväsendet
- Datainsamlingar
  - Tidtabeller, genomförande och resultat av olika enkäter om välbefinnande och respons
  - Hur man kan delta i behandlingen av resultaten
  - Vilka åtgärder resultaten leder till i skolan

5.5.2 Hur och när ska man informera?

Elevhälsogruppen beslutar om detaljerat innehåll i och tidtabeller för informationen. Årsklockan är ett bra verktyg för detta (se kapitel 5.4.3). Elevhälsans basmeddelanden skickas ut i början av höstterminen. Skolan ska också ha beredskap att informera om oväntade och oönskade situationer såsom kriser.

Eleverna behöver olika slags information under olika skeden av skolgången. I informationen beaktas elevernas ålder och utvecklingsnivå, eventuella funktionsnedsättningar samt kulturella och språkliga faktorer. De professionella som tillhandahåller elevhälsotjänster berättar för eleverna om sina tjänster från och med första årskurs. Regelbundna besök i klasserna når också ut till elever som är nya i skolan.

Även vårdnadshavarnas eventuella funktionsnedsättningar och kulturella och språkliga faktorer ska beaktas i informationen.

Informationen kan spridas till exempel

- på lektioner, på raster och vid evenemang
- på anslagstavlor
- i meddelanden
- på föräldrakvällar
- på skolans webbplats
- med hjälp av elektroniska system för kommunikation mellan hemmet och skolan (t.ex. Wilma).

På skolans webbplats beskrivs elevhälsan, elevhälsogruppens uppgifter och elevhälsotjänsterna. I den elektroniska kommunikationskanalen kan man lägga in varaktiga och aktuella meddelanden om elevhälsan. Elevhälsogruppen kommer överens om arbetsfördelningen för att producera och uppdatera innehållet.

God praxis

- Man kan göra meddelanden, tematisk rast-info eller videor som riktar sig särskilt till eleverna. Eleverna kan också själva redigera meddelandena som en del av undervisningen i olika läroämnen, till exempel modersmålet.
- Klassläraren eller klassföreståndaren kan hålla informationsföredrag om elevhälsan för sin klass. Man diskuterar tillsammans med eleverna vad de helst vill ha information om. Informationsföredraget kan också hållas av en elev som är medlem i elevhälsogruppen.
- Elevhälsogruppen kan framföra idéer om och ordna evenemang och temadagar som kan hållas en vanlig skoldag och som sprider information om elevhälsan och dess aktörer. Man bör utnyttja elevernas kreativitet till idéerna och låta dem vara med och ordna evenemanget.
- På många skolor har ”elevhälsocaféer” som har öppet på rasterna gjort det enklare för eleverna att närma sig elevhälsans tjänster och experter.
- Man kan informera om elevhälsogruppens verksamhet och de frågor som behandlats på mötet till exempel på klassföreståndarnas timmar, lärarmöten, föräldrakvällar och skolans styrelsemöte.

5.6 Utvärdering och utveckling

Det målinriktade elevhälsoarbetet grundas på kontinuerliga utvärderingar av arbetet och resultaten av det (figur 7). Myndigheterna som ansvarar för elevhälsan och elevhälsotjänsterna, styrgruppen för elevhälsan och de myndighetsinstanser som är med och utarbetar välfärdsplanen för barn och unga behöver information på både skol- och kommunnivå för att säkerställa att elevhälsan är sammanhängande och jämlik. Det är bra om praxis för att utvärdera elevhälsan är enhetlig i alla skolor som ger grundläggande utbildning inom samma kommun. På detta sätt kan man granska de operativa och kvalitativa skillnaderna mellan kommunens skolor.

Utbildningsanordnaren ska följa upp genomförandet av läroanstaltens elevhälsoplan.

Utbildningsanordnaren ska utvärdera genomförandet och effekten av elevhälsoarbetet tillsammans med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet i kommunen och delta i extern utvärdering av elevhälsan.

(Lagen om elev- och studerandevård, 13 § och 25 §)

Elevhälsoarbetet och elevhälsogruppens arbete ska utvärderas regelbundet i skolorna. I kapitel 5.4.3 har utvärderingsarbetet förlagts till lämpliga tidpunkter i årsklockan. En utvärdering som görs i slutet av läsåret kan användas för att utveckla och planera elevhälsoarbetet för nästa läsår. Informationen som samlas in för planeringen av elevhälsoarbetet (kapitel 5.4.1) behövs också för utvärderingen av arbetet. I planeringsskedet kan man bestämma med vilka indikatorer resultaten av arbetet ska följas upp. En utvärdering efter halva skolåret gör det möjligt att genomföra nödvändiga förändringar redan under samma läsår.

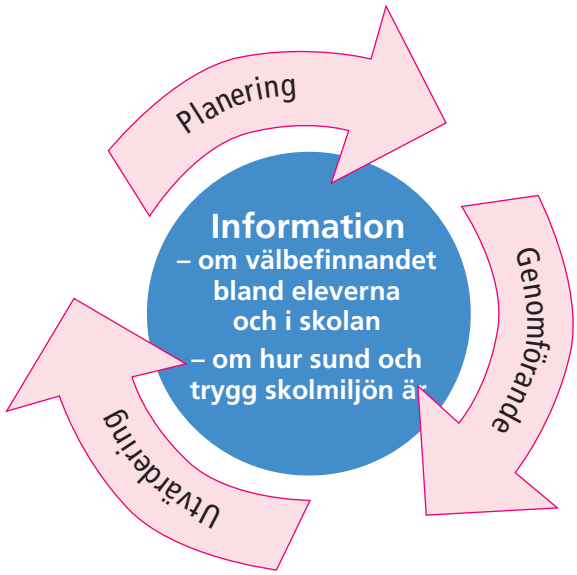

Figur 7. Modell för kontinuerlig utveckling av elevhälsan.

Följande underkapitel innehåller tabeller där innehållet i utvärderingarna har delats upp i uppgiftshelheter. Vid olika utvärderingstidpunkter kan man fokusera på olika innehåll och välja ut de för tillfället lämpligaste utvärderingsfrågorna.

5.6.1 Utvärderingen av elevhälsogruppens arbete

Vid utvärderingen av elevhälsogruppens arbete granskar man organisationen, planeringen och genomförandet av arbetet, uppdateringen av elevhälsoplanen och samarbetet med olika parter.

Tabell 2. Innehåll i utvärderingen av elevhälsogruppens arbete

Har gruppens arbetssätt gjort det möjligt att nå målen?
– gruppens sammansättning, elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet – mötesfrekvensen och mötenas längd – arbetet enligt de lagstadgade uppgifterna (ej elevhälsorelaterade eller pedagogiska ärenden som rör enskilda elever) – mötespraxis och arbetsfördelningen, bl.a. mötesagendor och anteckningar – tillräckligt med tid avsatt för planering, utveckling och utvärdering – utarbetandet och genomförandet av årsklockan – informationen om gruppens verksamhet – arbetsklimatet och att gruppmedlemmarnas upplevelser blir hörda – fortbildning och introduktion
Har elevhälsogruppen uppdaterat skolans elevhälsoplan?
– gjort eleverna och vårdnadshavarna delaktiga i uppgörandet/uppdateringen av planen – berett planen sektorsövergripande – beaktat lokala riktlinjer för elevhälsan (läroplanen, riktlinjerna för styrgruppen för elevhälsan, välfärdsplanen för barn och unga) – beslutat om uppföljningen av planen
Hur har elevhälsogruppen lyckats med sina uppgifter?
– främja och följa upp elevernas hälsa, välbefinnande och lärande – ingripa i akuta risker för välbefinnandet – främja och följa upp en sund och trygg skolmiljö – främja och följa upp välbefinnandet i skolan (inkl. förhindra mobbning) – informera om och behandla resultaten av datainsamlingarna som används i uppföljningen tillsammans med personal, elever, vårdnadshavare och samarbetsparter – främja delaktighet (elever, vårdnadshavare, hela personalen) – förenhetliga och utveckla arbetssätten – främja och följa upp den personalkompetens som krävs för elevhälsoarbetet
Vilka aktörer har elevhälsogruppen samarbetat med för att utveckla elevhälsan?
– styrgruppen för elevhälsan – skolans övriga aktörer (t.ex. elevkåren, lärarna, andra vuxna på skolan, skolans styrelse, årskurs- och ämnesteamen) – skolans externa samarbetsparter (inkl. organisationer och församlingar) – föräldraföreningarna

5.6.2 Utvärderingen av det generellt inriktade elevhälsoarbetet

Vid utvärderingen av skolans generellt inriktade elevhälsoarbete ska man granska målen för arbetet och hur de har uppfyllts. Vidare ska man granska hur man i arbetet har säkerställt samarbete utanför skolan samt olika aktörers delaktighet och engagemang.

Tabell 3. Innehåll i utvärderingen av den generellt inriktade elevhälsan

Vilken information har man använt för att planera, utveckla och sätta upp mål för det generellt inriktade arbetet?
Hur har det generellt inriktade elevhälsoarbetet genomförts?
– skolmedlemmarnas (inkl. elevernas och vårdnadshavarnas) delaktighet och engagemang i arbetet – den gemensamma uppfattningen hos de professionella inom elevhälsan om arbetets mål och utveckling – de professionellas kompetens när det gäller att genomföra och utveckla arbetet – tillräckliga arbetstidsresurser för de professionella som tillhandahåller elevhälsotjänster
Hur har avtalen om praxis för samarbete och samarbetet i praktiken fungerat med parter utanför skolan?
Hur har man främjat och följt upp välbefinnandet i skolan?
– förmågan att hantera känslor och att interagera – trivseln i skolan och arbetsro
Har skolan en positiv och uppmuntrande samspelskultur?
Hur har man förebyggt och ingripit i mobbning, våld och sexuella trakasserier?
– behandlat på skol- och elevgruppsnivå samt med enskilda elever – följt upp förekomsten och elevernas erfarenheter av att ingripa i problemen – låtit eleverna delta i planering och genomförande av förebyggande arbete och ingripanden
Hur har man främjat och följt upp elevernas hälsa?
– främjat psykisk hälsa och mentala färdigheter – förebyggt och ingripit i användningen av alkohol, droger och tobaksprodukter – säkerställt tillräcklig vila – främjat motion och en hälsosam kost – ordnat arrangemang som stödjer välbefinnande i skolarbetet (t.ex. dricksvattenstationer, skolbespisning, mellanmål, motionsmöjligheter och motionsutrustning)
Hur har inspektionerna av hur sund och trygg skolmiljön är samt välbefinnandet i skolan och de nödvändiga fortsatta åtgärderna och uppföljningen av dem genomförts?
Hur har man förebyggt olyckor i skolan, följt upp antalet olyckor och ordnat första hjälpen?
Hur har man förebyggt frånvaro och ingripit i den?
Hur har man underlättat smidiga övergångsskeden (övergång från förskoleundervisning till skolan och övergång till studier på andra stadiet)?
Är skolans planer aktuella och har man följt dem?
– planen mot alkohol och droger – krisplanen – planen mot våld, mobbning och trakasserier
Är alla som arbetar i skolan samt vårdnadshavarna och eleverna bekanta med dessa planer och vet de hur planerna har efterlevts?
Vilken typ av kamratstöd finns i skolan?
Har eleverna och vårdnadshavarna informerats om välbefinnandet bland eleverna samt i skolan och lärmiljön, och hur har man behandlat informationen tillsammans med dem?
Hur har man främjat elevernas och vårdnadshavarnas deltagande och hur har man samlat in respons från dem om möjligheterna att delta i och påverka det generellt inriktade arbetet?
Hur har man säkerställt att alla aktörer inom elevhälsan, eleverna och vårdnadshavarna samt samarbetsparterna beaktas i utvärderingen?
Har man nått målen för den generellt inriktade elevhälsan och dess utveckling?

5.6.3 Utvärderingen av det individuellt inriktade elevhälsoarbetet

Elevhälsogruppen ansvarar för arrangemangen av elevhälsotjänsterna i skolan och ser till att eleverna tillhandahålls en fungerande individuellt inriktad elevhälsa. I utvärderingen undersöker man hur den individuellt inriktade elevhälsan har ordnats samt hur praxis och arbetssätt stödjer tillgången till tjänsterna, det sektorsövergripande samarbetet, elevernas möjligheter att använda tjänsterna samt elevernas och vårdnadshavarnas juridiska rättigheter.

Tabell 4. Innehåll i utvärderingen av den individuellt inriktade elevhälsan

Hur har följande mål för det individuellt inriktade arbetet uppfyllts i skolan?
– en arbetstagare som oroar sig för en elev diskuterar alltid sin oro först med eleven och vid behov med vårdnadshavaren – elevernas behov av stöd identifieras tidigt – elevens egen eller kamraternas oro blir hörd och man reagerar på den – verksamhetskulturen och arbetssätten gör det möjligt för både elever och vårdnadshavare att framföra sin oro
Hur har skolan stöttat arbetstagarna i förmågan att ta oro till tals?
Hur har man lyckats med att höra och respektera elevens och vårdnadshavarens egen expertis i behandlingen av elevhälsoärenden?
Hur har elevhälsotjänsterna ordnats i skolan och har de varit lättillgängliga för elever och vårdnadshavare? (inkl. resurser, mottagare, tidsfrister, kontaktsätt)
– skolhälsovårdens hälsovårdar- och läkartjänster – skolpsykologens tjänster – skolkuratorns och ledande kuratorns tjänster
Har arbetsfördelningen mellan tjänsterna varit tydlig och har samarbetet fungerat?
Har man säkerställt att elevhälsotjänsternas praxis följer riktlinjerna för styrgruppen för elevhälsan och läroplanen?
Hur har samarbetet fungerat mellan undervisningspersonalen och personalen som tillhandahåller elevhälsotjänster?
– i de omfattande hälsogranskningarna – i konsultationer – i hänvisningen till tjänster – i det övriga samarbetet
Har skolan utarbetat/uppdaterat en gemensam praxis och skriftliga arbetsinstruktioner?
– för expertgruppernas arbete (inkl. sammansättning, samtycke, registrering och information om praxis) – för en minderårig elevs självständiga klientförhållande och utvärderingen av det – för elevens möjlighet att använda tjänsterna trots vårdnadshavarnas förbud
Hur har de sektorsövergripande expertgruppernas arbete genomförts i skolan? (inkl. antalet expertgrupper inom olika yrken)
Hur har arbetet med skolans externa samarbetsparter fungerat?
Hur har man sett till att personalen som deltar i elevhälsan känner till lagstiftningen om personuppgifter och att praxis för utlämning av uppgifter är enhetlig?

Hur har man sett till att elever och vårdnadshavare är medvetna om sekretessen inom den individuellt inriktade elevhälsan, praxis för utlämning av uppgifter och sina egna rättigheter?
Hur har skolan säkerställt att samarbetet i övergångsskeden anpassas efter individuella behov?
Hur har skolan utvärderat, planerat och genomfört behovet av elevhälsa och pedagogiskt stöd så att de ur elevens perspektiv utgör en sammanhängande helhet?
Hur har man agerat när en elev och/eller vårdnadshavarna inte deltar i möten som man kommit överens om, inte svarar när man tar kontakt eller vägrar att ta emot stöd?
Hur har man följt upp kvaliteten på, användningen av och tillgången till elevhälsotjänsterna?
Hur har elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet beaktats i planeringen, genomförandet, utvärderingen och utvecklingen av tjänsterna?
Har man informerat elever, vårdnadshavare samt skolans personal och samarbetsparter tillräckligt om elevhälsotjänsterna och deras innehåll?

God praxis

- Lahtis elevhälsogruppers ZEF-enkät: https://peda.net/lahti/oppilashuolto/kja/oa2kw
- Elevhälsogruppens ”färdighetstest” i Uleåborg, https://www.innokyla.fi/documents/871706/b73c5cc1-9aa1-4737-b4e9-89a25f11f1b0 Liite 1 (sivu 69)

KÄLLOR:

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014, kapitel 8, Utbildningsstyrelsen 2014, https://www.oph.fi/lagar_och_anvisningar/laroplans-_och_examensgrunder/grundlaggande_utbildningen

Hietanen-Peltola M & Korpilahti U. 2015. Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. THL Ohjaus 7/2015. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-505-9

Hälso- och sjukvårdslag 1326/2010 https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2010/20101326

Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013 www.finlex.fi

Perälä M-L m.fl. (2015), Monialainen opiskeluhuolto ja sen johtaminen, THL Opas 36/2015.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om elev- och studerandevård och till vissa lagar som har samband med den (RP 67/2013) https://www.finlex.fi/sv/esitykset/he/2013/20130067.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö (2016) Lapsi- ja perhepalveluiden muutos-ohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriö selvityksiä ja raportteja 2016:29, http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74904/Rap_ja_muist_29_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sosiaali- ja terveysministeriö Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena -projektisuunnitelma https://verkkojulkaisut.valtioneuvosto.fi/stm/zine/17/cover

Sosiaali- ja terveysministeriö 2015, Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädäntö – soveltamisohje, Kuntainfo 13a/2015 http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/uusi-soveltamisohje-oppilas-ja-opiskelijahuoltolainsaadannon-toteuttamisen-tuek-1

Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2011/20110338

Summanen A-M, Rumpu N, Huhtanen M (2018), Oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanon arviointi esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Julkaisut 4:2018. https://karvi.fi/app/uploads/2018/04/Opiskeluhuolto_tiivistelmä_yleissivistävä-koulutus.pdf

Undervisnings- och kulturministeriet (2012), Kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen: Kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen, morgon- och eftermiddagsverksamheten inom den grundläggande utbildningen och för skolans klubbverksamhet. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2012:29, http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-171-8

Wiss K, Halme N, Hietanen-Peltola M, Ståhl T (2017), Perusopetuksen opiskeluhuollon tilannekuva 2017 – Yhdenvertaisuus haasteena sekä yksilökohtaisessa että yhteisöllisessä työssä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tutkimuksesta tiiviisti 23, syyskuu 2017. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-907-1

Wiss K, Hakamäki P, Hietanen-Peltola M, Ikonen J (2018), Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa – TEA 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tilastoraportti 12/2018, 15.5.2018. http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018051424130

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (LOS) https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan (Läs om FN:s konvention om barnets rättigheter på svenska på: http://lapsiasia.fi/sv/lapsen-oikeudet/)